

RECENZE / REVIEWS

ALEKSÌJEVIČ, Svjatlana Aljaksandraŭna. *Modlitba za Černobyl: kronika budoucnosti*. Překlad Milan Jungmann a Libor Dvořák. Vydání v této podobě a v tomto nakladatelství první. Příbram: Pistorius & Olšanská, 2017. 292 stran. ISBN 978-80-87855-76-8.

Naděžda Morávková

Recenzovaná publikace je překladem z ruského originálu *Чернобыльская молитва* vydaného nakladatelstvím Vremja v Moskvě roku 2013. V českém jazyce se jedná již o druhé vydání knihy ruský píšíci běloruské nositelky Nobelovy ceny Světlany Alexijevičové. Poprvé dílo vyšlo v nakladatelství Doplněk, na základě ruského vydání z roku 1997, v českém překladu Milana Jungmanna.¹ Autorka později dílo poměrně podstatně upravila a doplnila a pro nové české vydání se úpravy překladu ujal Libor Dvořák, neboť Milan Jungmann mezitím zemřel.

Kniha, která opět vznikla typickou metodou Alexijevičové, jako tzv. román hlasů, je v podstatě orálně historické dílo. Autorka složila silně autentický příběh známé katastrofy černobylské jaderné elektrárny z 26. dubna 1986 coby mozaiku vzpomínek celé řady pamětníků a svědků, žen likvidátorů, vysídlenců i navrátilců, vědců, politiků a funkcionářů, novinářů, lékařů, vesměs lidí, jimž černobylské neštěstí zásadně změnilo život. Vzpomínky nijak nekomentuje, nechává je prostě na čtenáře působit. Její osobitost ovšem tkví právě v metodě tvorby kroniky událostí, jakési mozaiky času, ve formě přepisu a výběru částí svědeckví, řazení výpovědí. Nejde jí o historickou faktografii, sleduje osobní příběhy, reflexi historie 20. století jedinci, prožívání minulosti, emoce, biografie obyčejných i neobyčejných lidí. Všechny její knihy jsou součástí jejího rozsáhlého celoživotního projektu nazvaného *Autobiografie jedné utopie neboli Historie rudého člověka*. Díla, která ho až doposud tvoří, mají také podobu onoho „románu hlasů“, jde o stovky rozhovorů, vzpomínek, lidských příběhů. Je to projekt, jenž promlouvá k lidem

¹ ALEKSÌJEVIČ, Svjatlana Aljaksandraŭna. *Modlitba za Černobyl: kronika budoucnosti*. Vyd. 1. Brno: Doplněk, 2002. 229 s. Sociálně-ekologická edice; sv. 6. ISBN 80-7239-082-1.

celého světa, Alexijevičové díla jsou přeložena zatím do 43 jazyků, ona sama je vedle Nobelovy ceny nositelkou celé řady dalších prestižních ocenění napříč státy, mimo jiné Herderovou cenou (1999), National Books Critics Award (2005), Mírovou cenou německých knihkupců (2013), Prix Médicis essai (2013). Jako známá kritička režimu Alexandra Lukašenka byla ve své vlasti perzekvována, v letech 2000 až 2011 dokonce musela pobývat mimo Bělorusko a její knihy zde dodnes nevycházejí.

Recenzovaná kniha inspirovala scénář Craiga Mazina k TV seriálu HBO v koprodukcí Velké Británie a USA z roku 2019 – *Černobyl*. Zejména první díl seriálu je vlastně působivou dramaturgií úvodní vzpomínky knihy, totiž výpovědi vdovy po jednom z prvních likvidátorů, mladého hasiče Vasilije Ignatěnka z Pripjati, Ljudmily Ignatěnkové. Další vzpomínky, další „hlasy Černobylu“ vypovídají o minulosti i současnosti, jsou nasmírně působivým textem, který snad každého přiměje k zamyšlení o současném světě a osudu lidstva. Čtenář se z autentických svědectví dozvídá detaily, o kterých nikdy nechtěl slyšet, prožívá se svědky útržky apokalypsy, která se neodehrává někde bezpečně daleko, v historii, ale v přítomnosti a je součástí života každého z nás. Vybrané texty, jež tvoří knihu, jsou daleko silnější a hlubší výpovědi o celé věci než samotná návštěva místa, které je dnes jako turistická atrakce zpřístupněno a hojně navštěvováno. Lidé, kteří se sem přijíždějí podívat a poučit, by měli mít Alexijevičové knihu jako povinnou četbu před vstupem do Pripjati, aby porozuměli.

Publikace patří k jednomu z nejpůsobivějších textů současné odborné i krásné literatury. Autorce se podařilo zachytit nejen příběhy a nitro svých postav, ale i cosi jako duši sovětského člověka, duši režimu, který důvěrně poznala, neboť v něm vyrůstala. Motivy jednání, způsob uvažování, chování a života vůbec jsou u těchto postav mnohdy pro ostatní svět obtížně uchopitelné. Alexijevičová je schopná otvírat jejich nitro pro porozumění ostatním světem.